

Nr 206.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss årlig ledighet för häradskrivare; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 14 mars 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

I skrivelse den 26 februari 1930 har styrelsen för Sveriges häradskrivarförening gjort viss framställning rörande bestämd årlig ledighet för häradskrivare för enskilda angelägenheter ävensom angående deras avlöningsförmåner vid sådan ledighet.

Innan jag närmare ingår på denna framställning, ber jag att få erinra om de avlöningsförmåner, vilka tillkomma häradskrivare och deras vikarier, liksom även om gällande bestämmelser angående skyldighet för häradskrivare att vid ledighet helt eller delvis avstå nämnda förmåner.

Bihang till riksdagens protokoll 1930. 1 saml. 171 häft. (Nr 206.)

Vid 1917 års riksdag fattades, efter förslag av Kungl. Maj:t (proposition nr 211) beslut angående omorganisation av fögderiförvaltningarna och lönerereglering för tjänstemännen därstädes. Enligt detta beslut — med därtill senare gjort tillägg — utgå till häradsskrivare enligt stat avlöningsförmåner med följande belopp och enligt här angivna grunder.

Lön	kronor 2,600
Tjänstgöringspenningar.....	» 1,000
Förvaltningsbidrag, 150 kronor för varje påbörjat 5,000-tal invånare i distriktet.	
Alderstillägg, efter 5 års tjänstgöring	» 500
och efter 10 års tjänstgöring, ytterligare	» 500

Ortstillägg utgår till var och en av häradsskrivarna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län med 200 kronor.

Häradsskrivare uppbär dessutom sedan år 1920 tillfällig löneförbättring, som för närvarande utgår med 850 kronor, därav 550 kronor anses motsvara lön och 300 kronor tjänstgöringspenningar.

Härutöver hava häradsskrivarna givetvis åtnjutit dyrtidstillägg enligt i sådant hänseende vid olika tider gällande föreskrifter.

De äga därjämte att uppbära vissa sportler.

Häradsskrivare är icke berättigad till semester.

I kungörelse den 14 juni 1917 (nr 472) angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmånerna för landsstaten har föreskrivits, bland annat, dels att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, samt att tjänstgöringspenningarna för tid, då han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen, dels ock att den som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant förekommer, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten frånträda även annan avlöningsförmån än tjänstgöringspenningar, i den mån sådant för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt.

Enligt nämnda kungörelse skall alltså den, som vikarierar å häradsskrivarbefattning, under alla förhållanden uppbära de med befattningen förenade tjänstgöringspenningarna. Angående ersättning till vikarie för häradsskrivare är i övrigt att märka följande.

I avvaktan på blivande lönerereglering för häradsskrivarna tillsätts lediga häradsskrivartjänster sedan ett antal år icke med ordinarie innehavare utan allenast medelst förordnande tills vidare. Vid meddelande av dylikt förordnande har alltid föreskrivits, att vikarien å befattningen skall åtnjuta samtliga de med den lediga tjänsten förenade avlöningsförmånerna med undantag av ett belopp motsvarande vad ordinarie innehavare av tjänsten skulle hava att erlagga såsom avgift för egen pensionering. Beträffande ersättning till andra vikarier för häradsskrivare har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser genom cirkulär till länsstyrelserna den 26 mars och den 30 december 1926 samt den 11

november 1927. En redogörelse för berörda cirkulär, genom vilka grunderna för vikariatsersättningarna samt deras bestridande från vederbörande anslag reglerats, återfinnes i Kungl. Maj:ts proposition nr 107 till innevarande års riksdag (sid. 5—6), till vilken redogörelse jag här tillåter mig hänvisa. Såsom i nämnda proposition anförts, har oklarhet rått rörande huruvida dessa cirkulär borde tillämpas vid vikariat av annan anledning än semester eller sjukdom. Oavsett detta torde i stor utsträckning hava förekommit, att häradsskrivare vid ledighet från tjänsten träffat avtal med sin vikarie angående dennes vikariatsersättning. Bestämmelserna i nämnda cirkulär hava alltså i dylika fall icke tillämpats.

Genom brev till länsstyrelserna den 31 januari 1930 har Kungl. Maj:t meddelat vissa bestämmelser angående skyldighet för befattningshavare vid fögderiförvaltning att vid ledighet av annan anledning än sjukdom eller semester avstå vissa avlöningsförmåner, vilka bestämmelser från och med den 1 mars 1930 lända till efterrättelse vid tillämpningen av nyssnämnda kungörelse. Enligt dessa bestämmelser är regeln den, att ordinarie tjänsteman vid fögderiförvaltning skall vid ledighet av annan anledning än sjukdom eller semester vara skyldig att — utöver tjänstgöringspenningar med därtill hörande tillfällig löneförbättring samt i förekommande fall förvaltningsbidrag — avstå hela den honom eljest tillkommande lönen, inberäknat ålderstillägg men frånsett ortstillägg, jämte till lönen hörande tillfällig löneförbättring. Vid ledighet av sådan anledning, som avses i 2 §, avdelning A—C, i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 357) med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, äger dock länsstyrelsen medgiva, att den tjänstledige må av lönen jämte ålderstillägg samt å lönen belöpande tillfällig löneförbättring uppbära ett belopp motsvarande högst en tredjedel av samtliga de med tjänsten förenade avlöningsförmåner. Enligt brevet skall vad sålunda föreskrivits jämväl äga tillämpning å den, som förordnats att innehava ordinarie befattning vid fögderiförvaltning mot åtnjutande av därmed förenade löneförmåner med undantag av ett belopp motsvarande vad ordinarie innehavare av tjänsten har att erlagga för egen pensionering. Samtidigt med utfärdandet av nämnda brev har Kungl. Maj:t i proposition (nr 107) föreslagit riksdagen att förklara hinder icke möta för att nyssnämnda tre cirkulär tillämpas även vid andra vikariat än på grund av semester eller sjukdom. Bestämmelserna i berörda brev den 31 januari 1930 innebära bland annat, att häradsskrivare vid ledighet för enskilda angelägenheter i allmänhet måste avstå samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner frånsett ortstillägg.

I förenämnda av *styrelsen för Sveriges häradsskrivarförening* gjorda framställning har nu anförts, att bestämmelserna i brevet den 31 januari 1930 — med hänsyn därtill att häradsskrivarna icke ägde åtnjuta någon semester — för nämnda befattningshavares del syntes synnerligen hårda. Frågan om semester åt häradsskrivarna hade därmed blivit aktuell men syntes på grund av meddensamma förknippade omständigheter icke omedelbart kunna lösas. Å andra sidan måste det enligt föreningen anses rättvist, att även häradsskrivare med

deras huvudsakligen till tjänsterummet förlagda arbete bereddes tillfälle till semesterliknande ledighet på rimliga villkor.

Under återopande härav har styrelsen för häradsskrivarföreningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga länsstyrelserna att — utan hinder av bestämmelserna i brevet den 31 januari 1930 eller tidigare utfärdade föreskrifter — årligen under högst 45 dagar bevilja häradsskrivare mot semester svarande ledighet, under förutsättning att mellan häradsskrivaren och dennes vikarie avtal kunde träffas angående vikariens avlöningsförmåner under vikariatet och att detta avtal bleve av vederbörande länsstyrelse godkänt. Enligt vad styrelsen inhämtat hade ett dylikt förfaringsätt dittills tillämpats inom de flesta län utan att därav försports någon olägenhet och utan att därigenom någon som helst kostnad drabbat statsverket. Framställningen åsyftar, att häradsskrivaren skulle berättigas uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomster, vilka icke på grund av avtalet skola tillkomma vikarien.

Över förevarande framställning har *statskontoret* den 1 mars 1930 avgivit utlåtande, däri statskontoret anført i huvudsak följande.

I proposition nr 107 till 1930 års riksdag hade Kungl. Maj:t gjort framställning om beredande av semester åt en grupp befattningshavare, tillhörande fögderiförvaltningarna, nämligen landsfiskalerna, därvid semestertiden föreslagits skola bestämmas till 20 dagar intill det år, under vilket landsfiskal uppnådde 40 år, samt till 30 dagar för tid därefter. Av departementschefens motivering till ifrågavarande förslag framginge, att billighetssynpunkter ansetts föreligga för beredande av denna förmån åt landsfiskalerna och att anledning befunnits saknas att i fråga om rätten till semester bibehålla landsfiskalerna i en särställning. Emellertid hade departementschefen även anført, att genom beredandet av semester åt landsfiskalerna på av vederbörande länsstyrelse bestämd tid en förbättring av möjligheterna till kontroll över deras medelsförvaltning skulle stå att vinna.

Vad häradsskrivarna beträffade, syntes med hänsyn till de inkomster, som enligt nu gällande lönereglering tillkomme dessa befattningshavare framför allt i form av sportler, anledning icke förefinnas att på statsverkets bekostnad lämna dem någon ytterligare förmån. Häradsskrivarföreningens förslag utginge emellertid från, att någon kostnad icke skulle drabba statsverket men att vederbörande häradsskrivare skulle äga träffa privat uppgörelse med sin vikarie rörande dennes avlöningsförmåner under häradsskrivarens ledighet samt att denna uppgörelse skulle godkännas av länsstyrelsen. Även om denna form för beredande av semesterledighet åt häradsskrivarna ur principiell synpunkt knappast kunde anses vara tillfredsställande, funne sig dock statskontoret icke böra motsätta sig förslaget, alldenstund de billighetsskäl, som departementschefen återopat till förmån för beredandet av semester åt landsfiskalerna — dessutom på statsverkets bekostnad — i viss mån syntes kunna göras gällande även beträffande häradsskrivarna och de personer, som förordnats att uppehålla vakanta häradsskrivarbefattningar. Statskontoret ville emellertid framhålla, att ledigheten icke syntes böra avse längre tid än den för landsfiskal ifrågasatta semestertiden, samt att vederbörande länsstyrelse borde åläggas tillse, att vikarien erhöle skälig ersättning för sitt arbete, vilken ersättning enligt statskontorets mening i allmänhet icke borde understiga ett belopp motsvarande tjänstgöringspenningarna å häradsskrivartjänsten jämte därå belöpande tillfällig löneförbättring ävensom dyrtidstillägg å berörda båda förmåner.

Ärendet, som avsåge viss jämkning i berörda kungörelse den 14 juni 1917 (nr 472), syntes böra underställas riksdagens prövning.

Härefter har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*, till följd av remiss, den 7 mars 1930 avgivit utlåtande i ämnet. Lönenämnden har därvid till en början erinrat, att enligt bestämmelserna i brevet den 31 januari 1930 tjänsteman vid fögderiförvaltning kunde vid ledighet av annan anledning än sjukdom i vissa fall — exempelvis vid kortare ledighet för skötande av enskild angelägenhet, vid ledighet för flyttning m. m. — få behålla en del av de honom enligt stat tillkommande löneförmånerna, dock högst en tredjedel. Med hänsyn därtill och särskilt till de avsevärda extra inkomster, som i tjänsten tillföle häradsskrivarna, kunde därför enligt lönenämnden någon tvekan råda, huruvida det under nuvarande förhållanden kunde anses erforderligt att vidtaga åtgärder för beredande åt häradsskrivarna av förmån av semester eller däremot svarande ledighet. I trots härav har emellertid lönenämnden förordat vidtagande av dylika åtgärder. Lönenämnden har i denna del anfört huvudsakligen följande.

I betraktande därav, att Kungl. Maj:t förelagt innevarande års riksdag förslag om beredande av semester åt en annan grupp av befattningshavare inom landsstaten, nämligen landsfiskalerna, vilka i likhet med häradsskrivarna för närvarande icke ägde åtnjuta sådan förmån, syntes det lönenämnden billigt, att jämväl häradsskrivarna berättigades erhålla viss mot semester svarande årlig ledighet. Förutsättningen därför borde emellertid — på sätt häradsskrivarföreningen föreslagit — vara, att sådant avtal träffades mellan häradsskrivaren och vikarien angående dennes avlöningsförmåner, som kunde av vederbörande länsstyrelse godkännas, och att statsverket sålunda icke betungades med någon kostnad för vikariatsersättningar. Till förmån för beviljande av dylik ledighet talade ock det förhållandet, att det ännu syntes dröja någon tid, innan häradsskrivarnas löneregleringsfråga vunne sin lösning. Lönenämnden ansåge sig därför icke böra framställa någon erinran mot att, i avvaktan på blivande löne reglering, en åtgärd i den av föreningen åsyftade riktningen vidtoges.

Rörande omfattningen av den årliga semesterliknande ledighet, vilken enligt lönenämnden syntes kunna tillerkännas häradsskrivarna, har nämnden yttrat sig sålunda.

Enligt det förslag till blivande löneförmåner för häradsskrivare, som av 1924 års uppördssakkunniga framlagts i ett den 30 juni 1929 avgivet betänkande angående rationell skatteuppörd, skulle ifrågavarande befattningshavare inordnas under allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente och därvid hänföras till lönegraden B 22. I enlighet med detta förslag skulle sålunda häradsskrivarna komma i åtnjutande av en årlig semester av 25 dagar intill det år, under vilket sådan tjänsteman fyllde 40 år, samt 35 dagar därefter. Då det syntes angeläget, att vid den provisoriska anordning, varom i förevarande ärende vore fråga, i berörda hänseende icke föregripa en blivande löne reglering för häradsskrivarna, ansåge sig nämnden böra biträda det av statskontoret i dess utlåtande i ärendet därutinnan framställda förslaget, enligt vilket den häradsskrivare tillkommande årliga ledigheten skulle utgöra 20 dagar intill det år, vederbörande befattningshavare fyllde 40 år, samt 30 dagar för tiden därefter.

Såsom framgår av det anförda intaga för närvarande landsfiskaler och häradsskrivare så till vida en särställning bland statstjänstemännen, som ingendera av dessa befattningshavargrupper är berättigad till semester. Beträffande landsfiskalerna har emellertid, på sätt myndigheterna framhållit, på min hemställan i proposition till årets riksdag härutinnan föreslagits en ändring av innebörd att landsfiskal skulle, i avvaktan på blivande löne reglering för lands-

Departements-
chefen.

fiskalerna, från och med den 1 juli 1930 tillerkännas rätt att på statsverkets bekostnad åtnjuta årlig semester av 20 dagar intill det år, under vilket han fyller 40 år, och av 30 dagar för tid därefter. Tillräcklig anledning att, i avbidan på kommande lönereglering för häradsskrivarna, nu föreslå införande av semesterrätt även för dessa befattningshavare har, bland annat med hänsyn till storleken av de inkomster i tjänsten, vilka häradsskrivarna i allmänhet uppbära, icke synts mig föreligga. Häradsskrivarföreningens nu ingivna framställning går emellertid icke ut på att häradsskrivarna skulle tillerkännas någon verklig semesterrätt utan avser endast att bereda dem möjlighet att erhålla viss tids årlig ledighet för enskilda angelägenheter utan skyldighet för dem att därunder avstå större del av dem tillkommande avlöningsförmåner, än som skulle utgå till vikarien. Denna förmån skulle för dem motsvara den befattningshavare i allmänhet tillkommande semesterrätten. Med hänsyn härtill och då den föreslagna anordningen icke skulle för statsverket medföra ökad kostnad, finner jag mig kunna tillstyrka åtgärder i framställningens syfte. Jag har därvid även beaktat, att häradsskrivarna i år komma att underkastas viss inkomstminskning, i anledning av att riksdagen godkänt ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om nedsättning av ersättningen för röstlängders upprättande från 50 till 40 öre för uppslag.

Jag anser alltså, att häradsskrivarna böra i avbidan på lönereglering tills vidare — under i framställningen angivna förutsättningar — tillförsäkras viss tids årlig ledighet för enskilda angelägenheter med rätt för dem att under dylik ledighet åtnjuta samtliga med tjänsten förenade inkomster utom den del därav, som enligt träffat avtal tillkommer vikarien. Givetvis bör därutöver möjlighet finnas för dem att med avstående av lön enligt brevet den 31 januari 1930 erhålla ytterligare ledighet för enskilda angelägenheter. Vidkommande omfattningen av den nu förordade ledigheten kan jag emellertid icke biträda framställningen utan håller — i likhet med de i ämnet hörda myndigheterna — före, att ledigheten bör bliva av samma längd som den för landsfiskalerna föreslagna semestertiden, d. v. s. alltefter vederbörandes levnadsålder 20 eller 30 dagar årligen. Rätt till sådan ledighet torde böra tillkomma såväl ordinarie häradsskrivare som den, vilken förordnats att innehava ordinarie häradsskrivartjänst mot åtnjutande av därmed förenade löneförmåner med undantag av pensionsavgift motsvarande belopp.

Principen om tillerkännande av nämnda rätt för häradsskrivarna läser böra underställas riksdagens prövning. Rätten torde böra träda i kraft snarast möjligt efter det riksdagens beslut anmäls för Kungl. Maj:t, och under år 1930 torde få uttagas hela ledighetstiden, oaktat de ifrågasatta reglerna icke bliva gällande under hela året. Närmare bestämmelser i ämnet synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda. Därvid lära böra meddelas föreskrifter till förhindrande av att länsstyrelserna godkänna avtal mellan häradsskrivaren och vederbörande vikarie, enligt vilket vikariens ersättning skulle bliva oskäligt låg. I likhet med statskontoret anser jag, att dylik ersättning endast i särskilda undantagsfall bör få understiga ett belopp, motsvarande de med häradsskrivartjänsten förenade tjänstgöringspenningarna, därtill hörande till-

fällig löneförbättring ävensom å tjänstgöringspenningarna och löneförbättringen belöpande dyrtidstillägg. Å andra sidan bör beaktas — något som för övrigt är en förutsättning för hela den nu ifrågasatta anordningen — att häradsskrivarnas arbete, synnerligen forcerat och maktpåliggande under vissa perioder, dessemellan är av mindre omfattning och enklare beskaffenhet.

Vid bifall till mitt förslag i ämnet måste givetvis för häradsskrivarnas vidkommande visst tillägg göras till brevet den 31 januari 1930, varjämte viss jämkning i kungörelsen den 14 juni 1917 bliver erforderlig.

I detta sammanhang ber jag att få omnämna, att brevet den 31 januari 1930 föranlett en framställning även från *föreningen Sveriges landsfogdar*. Under hänvisning till de enligt föreningens uppfattning stränga bestämmelserna i nämnda brev har nämligen föreningen i en till mig ingiven skrift hemställt om vidtagande av åtgärd i syfte att landsfogdarna, vilka för närvarande oberoende av ålder äro berättigade till en månads årlig semester, skulle vid fyllda 40 år erhålla sex veckors årlig semester eller, för den händelse denna hemställan icke kunde bifallas, för åvägabringande av sådan ändring av bestämmelserna i nämnda brev, att länsstyrelserna berättigades medgiva landsfogdarna tjänstledighet varje år under 14 dagar mot avstående allenast av tjänstgöringspenningar jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

I häröver den 7 mars 1930 avgivet utlåtande har *statskontoret* uttalat, att ämbetsverket knappast funne det påkallat att i framställningen avsedd åtgärd vidtoges utan samband med de förslag till lönereglering för landsfogdarna, som syntes vara att inom kort förvänta.

Icke heller jag finner skäl föreligga att redan nu vidtaga någon åtgärd i anledning av landsfogdeföreningens framställning. De nuvarande bestämmelserna rörande landsfogdarnas avlönings- och semesterförhållanden synas mig nämligen, i avvidan på kommande lönereglering för dessa befattningshavare och med hänsyn till den ståndpunkt, som riksdagen år 1929 intog till då framlagt förslag angående tillfällig löneförbättring för landsfogdarna, för närvarande bära lämnas orubbade.

Under återopande av vad jag i det föregående anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att häradsskrivare må tills vidare, under av mig i det föregående angivna förutsättningar, äga att utan kostnad för statsverket årligen erhålla ledighet för enskilda angelägenheter under en tid av 20 dagar intill det år, under vilket vederbörande uppnår 40 år, samt av 30 dagar för tid därefter, med rätt för honom att uppbära samtliga de med tjänsten förenade inkomsterna med undantag för den del därav, vilken enligt träffad överenskommelse skall utgå till vikarien.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Ake Karlholm.